

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Sambet'a, F6icia una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. v. a. Pentru tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu s6u 40 doidieceri, or 3 galbini mon. sunat6ria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Tac'sa timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 98-9.

Brasiovu, 12. Octombro 1863.

Anulu XXVI.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Averile, fondurile, fundatiunile si asiediamintele din Marele-Principatu alu Transilvaniei.

(Urmare din Nru tr.)

10. Fondulu smintitiloru (nebuniloru). Inceputu la a. 1830 prin colecte de buna voia. In a. 1855 capitalulu acelu fondu erá 16433 fl. 50 ²/₄ cr. m. c. Ce se facea cu venitul, nu am potutu afla; damu inse cu socotel'a, ca dupa-ce s'a claditu mar6ti'a casa de smintiti in Sabiiu, fondulu si venitul lui se va fi incorporatu la celu destinatu pentru adapostirea nefecitiloru.

11. Fondulu din f6mete (Fundus inedialis) urditu in anii de f6mete 1815 - 16, Capitalulu si venitul necunoscutu!

12. Fondulu surdo-mutiloru, interceiatu in a. 1831 totu prin colecte. Acelasiu in a. 1855 erá 3056 fl. 43 ³/₄ cr. m. c. Ce s'a alesu de acestu fondu, inca nu scimu.

13. Fondulu institutulu de orbi. Urditu numai din 15. Martiu 1854. Catu este de mare? —

14. Fondulu veterinariloru. Esista dela anii 1824 si 1826, prin colecte de buna voia si e destinatu pentru stipendii ce ar fi a se da studentiloru medicinei de vite (veterinaria). In a. 1855 se aflá sumasi6r'a de 187 fl. 5 ²/₄ cr. m. c. Vai de ea.

15. Fondulu vitelorude macelatu. Se trage din a. 1812 si fusese destinatu a se desdauna din elu locuitorii pentru vitele luate dela ei in resbelulu franco-rusescu, ceea ce inse nu s'a intemplatu neciodata. In a. 1830 s'a denumitu ce e dreptu, o comisiune cu insarcinare cá se sc6tia la lumina pe ómenii pagubiti, cumu si sumele ce ar fi fostu se priim6sca fiacare pentru vitele cate li s'au luatu; ci operatulu acelei comisiuni s'a inmormentatu in Vien'a, in catu acelasiu n'a mai vediutu lumin'a dilei. Intr'aceea totusi s'au datu din cass'a camerala (cumu ai dice imperiala) in cass'a provinciala (a tierii Ardealului) cateva sume, care impreuna cu pretiulu seului si alu peiloru adunatu in 1813 s'au pusu cu dobenda (interesu). Sum'a acestui fondu in a. 1855 erá 18620 fl. 3 ³/₄ cr. m. c. Nimini nu mai scia, care se fia scopulu acestui fondu, dupa-ce pagubitiu din anii 1812 si 1813 abia se mai afla in vi6tia. Cea mai curi6sa impregiurare inse este aceea, ca dupa-ce numitul fondu nu se intrebuintia pentru neci unu felu de scopu, apoi acelasiu e totusi datoru si anume la fondulu sidocsialu 1000 fl., eara la alu casatoriloru 883 fl. 21 ²/₄ cr. m. c.

16. Fondulu cailoru licitati (fundus equorum exauctoratorum). Acestu fondu se trage din resb6iele turcesci de sub Josifu II. si Leopoldu II., pre candu anume locuitoriloru ardeleni li s'au luatu f6rte multe vite si mai alesu cai, pentru carii s'a datu óresicare despagubire la acei clironomi ai pagubitoru, carii se mai aflá pe la 1830 in vi6tia, multi inse nu s'au mai potutu desdauna, pentru ca neci chiaru clironomii loru nu se mai aflara. In a. 1845 se mai cunoscea órecare urme ale acelu fondu. In a. 1855 s'au gasitu

inca numai 1255 fl. m. c. Ce se va fi alesu din ceeaalta parte a capitalulu, scia Ddieu.

17. Fondulu insurectiunii. Urditu in anii 1809 si 1812 din ofertele nobilimii, dintre care inse ó parte mare neci pana in diu'a pe astadi nu e platita. Scopulu fondulu fusese a se coperi spesele insurectiunii celei tragice a nobilimii in contra lui Napoleonu. In a. 1855 se mai aflá din acelu fondu sum'a de fl. 54304 cr. 5 m. c. Diet'a din 1842/3 destinase acesti bani pentru infintiarea museulu nationalu, pentru cladierea unui palatu alu tierii, cumu si pentru imarirea teatrulu ungurescu din Clusiu, ci Domnitorulu reieptá ac6sta hotarire a dietei. — Earasi lucru misteriosu: Acestu fondu e datoru la alu cailoru 600 fl. m. c.; inse pentru-ce, déca din fondu nu se da nicairi nimicu?

18. Fondulu pentru cas'a tierii (fundus domus regnicolaris.) Adunatu din ofertele comitatelor, scaunelor si ale sasiloru pentru cumpararea f6stei monastiri a iesuitoru in Clusiu. Acea casa s'a si cumparatu cu 60894 fl. m. c. si a remasu unu restu de bani, care punenduse cu dobenda, pana la 1855 crescuse la sum'a de 8534 fl. 9 ³/₄ cr. m. c. Diet'a va vedé spre ce scopu sunt a se destina inca si acesti bani.

19. Fondulu teologiloru protestanti. In a. 1830 imperatulu Franciscu I. demandá a se dá din fondulu cameralu 30 stipendii pentru teologii protestanti, carii ar' invatia in universitatea Vienei si anume de cate 100, 80 si 50 fl. Spre a se imulti fondulu se intreprinsera si colecte, inse cu prea puçinu resultatu, pentruca acelasiu in a. 1855 era numai de 1402 fl. 54 ¹/₄ cr. m. c.

20. Fondulu baronulu Josintzi, care daruise 400 fl. m. c. mi se pare pentru arestanti. Acestu fondu in a. 1855 erá 864 fl. 1 ¹/₄ cr. m. c.

21. Fondulu lui Antal pentru sc6le de meserii (Gewerbeschulen Fond.) Dedicatu de asesorulu David Moises Antal in an. 1847 in suma de 4000 fl. m. c. spre a se deschide o sc6la de meserii in Odorheiu. Acestu fondu in a. 1854 se incorporá la fondulu politechnicu. (Vedi Nr. 23.)

22. Fondulu museulu nationalu. Consta din 1 fl., di unu fiorinu, lasatu in a. 1847 de Joane Filtsch din Clusiu. Satir'a toturoru fonduriloru.

23. Fondulu institutulu politechnicu. Adunatu in a. 1847 de tenerimea studi6sa din Clusiu pentru infintiarea unei sc6le de meserii in Secuime. Sum'a in a. 1847 erá 249 fl. 16 cr., eara in 1855 260 fl. 11 ³/₄ cr. S'a adausu la fondulu lui Antal.

24. Fondulu de brandia alu secuiloru. Intemeiatu la a. 1829 in scaunulu Odorheiuulu pentru platirea mediculu (fisculu) si alu chirurgiloru, spre care scopu toti proprietarii de turme de oi avea a dá o catatime óre-care de brandia. In a. 1855 sum'a 6006 fl. 41 ²/₄ cr. m. cr. Ce s'a mai alesu inca si din acestu fondu? In cutare ani s'a platitu din elu reparatur'a de poduri.*) — (Voru urma.)

*) Voru mai fi unii dintre barbatii nostri, cari voru avé la mana inca si alte date ingropate in ceati'a uitarii, or si alte documente de importantia mare f6ste pitulate. Ei sunt rogati a ni le impartasi spre a se sc6te la lumin'a dilei. D. P. d. G. va avé bunatate a face din partei ac6sta ostenéla. R.

Cuventarea deput. Dr. Ratiu

in causa' tieraniloru. secui, romani si magiari scl. in siedintia' dietei XLVI din 13. Oct. 1863.

I n a l t a D i e t a !

Dela intrarea in activitate a tribunaleloru urbariali, adeca dela 1858 incóce, s'a formatu in privintia' naturei locuriloru, ce se afla pe pamentulu secuiescu, o parere dupa cumu credu eu, cu totulu raticata.

Aceea parere care s'a silitu a ajunge la valóre e: cumca partea deantatu a patentei urbariale din 1854, numai pentru acelea locuri din secuime se póte aplicá, cari sunt de a se considerá cá parti ale aceluor bunuri, in cari a fostu introdusu „jus regium“, éra tóte celelalte locuri din secuime sunt de natura „siculicæ hereditatis“ prin urmare presumpsiunea legala nu e pentru posesoru, ci pentru natura siculicæ hereditatis, asia dar' intr'unu procesu urbarialu, care are de obiectu unu pamentu aflatoriu in secuime, nu e detoria Domnulu pamentescu a dovedi natura siculicæ hereditatis, care din partea lui se afirma, éra din partea contrariului se néga, ci sarcina' acestei dovedi cade asupra posesorului. Aparatorii acestei pareri se provóca la constituitionea secuiescu, in intielesulu careia toti locuitorii pamentulu secuiescu au fostu ómeni liberi, toti au avutu asemenea drepturi si au luat asemenea parte la administratiunea publica, toti au fostu nobili, dara nu nobili in intielesulu sistemii feudale, ci in intielesulu constituitionei loru nationale, prin urmare pe pamentulu secuiescu nu au potutu esistá relatiuni iobagesci.

Eu inca-su de parere, cumca pe pamentulu secuiescu n'au potutu esistá relatiuni iobagesci pana candu nu s'a conturbatu egalitatea originala a locuitoriloru de acolo; pana candu adeca impregiarile faptice n'au modificatu esentialmente constituitionea natiunii secuiesci, pana atunci n'a potutu fi vorba de caste, dar acésta n'a duratu multu, caci indata ce egalitatea originala s'a schimbatu, parte prin relatiunile vietii sociali, parte prin adunarea averiloru si a posesiuniloru in manele unoru mai puternici, s'au formatu unele caste mai nainte necunosqte. —

Ce e dreptu ca nece un'a din celea trei caste, cari au fostu (primores, primipili si pixidarii) n'au avutu la inceputu nece o prerogativa facia cu cealalta; dara trebuintiele vietii sociali au adusu pe secui in atingere totu mai aprópe cu unguri din comitate, prin care atingere, éra mai virtosu prin désele casatorii intre secui si unguri, prin castigarea posesiuniloru din partea secuiloru in comitate, au inceputu a invetiá si secuii si mai cu séma primores institutiunile sistemii feudale, eare era introduse in comitate. Cei mai avuti dintre secui au aflu o mare placere in acelea institutiuni, pentru ca folósele, ce le tragea nobilii din comitate din éle, erau atatu de mari incatu nu s'au mai potutu retenié dela introducerea institutiuniloru feudali, cá prin acestea se si vada si ei asecurate asemenea folóse. — Si asia vedemu, ca in scurtu tempu dupa introducerea iobagiei in comitate cu incetulu s'a introdusu, in contra constituitionei secuiesci, si in secuime sistem'a feudala.

Asia pe posesiunile cele mai intinse ale unoru secui mai puternici s'au asediatu secuii cei mai seraci, si mai tardiu si de alte nationalitati, cari in proportiune cu prestatiunile loru au capatatu atatu locuri de casa catu si locuri aratórie, éra mai tardiu s'au introdusu prestarea roboteloru ca si in comitate. Cumca pe pamentulu secuiescu au esistatu iobagi din tempuri nepomenite se véde apriétu din punctulu 14. Diplomei Leopoldine din anulu 1691, care dupace vorbesce despre imunitatile secuiloru preste totu, fora exceptiune in privintia' tieréniloru, séu a iobagiloru secuiesci, dicundu: „Huc tamen non intellectis rusticis seu iobagionibus sicutis: se véde mai incolo din aprobatae p. 3, tit. 76, art. 10 din anulu 1597 care asiá suna:

„Szkelységen lévó főnemes rendeknek jobbágyinak földes uroknak manumissiojok nélkül, hogy armalisok ne adassanak, ha kiknek adatnék vagy adatott volna is, invalidáltassanak etc.“

Mai incolo se véde din aprob. const. p. 3, tit. 76, art. 12, unde se dice: „Georgius Rákoczi Dei gratia etc. noha látjuk azt, mennyi sok bántodási legyenek, kiváltképpen a kik erőtlenebbek kegyelmetek között némely nemes rendektől, azonkívül való suplicansoknak panaszukat mi is elhagyjuk, úgy hogy a mely jobbágyokat eddig birtak óvék legyenek.“ —

Cumca relatiunile iobagesci si pe la anulu 1819 au esistatu in secuime se dovedesce si prin conscriptiunea urbariala asia numita Czirá-kiana, care s'a dusu in deplinire si in secuime, si in care robotarii din comunele secuiesci se numescu iobagi, coloni, diléri, supusi; asemenea se véde si din tabelele de dare ale comunelor secuiesci pana la 1848, in care singularii platitori de dare asemenea se numescu urbarialisti, coloni, iobagi, diléri.

Dupa tóte aceste diet'a din 1847, care s'a ocupatu cu facerea unei legi urbariali, n'a mai potutu ignorá in decisiunile sale relatiunile secuiesci din secuime si precumu dovedescu protocótele aoelei diete, dupá o desbatere fórté infocata de 4 dile a hotaritu: cá urbarialu se se estinda si asupra pamentulu secuiescu.

Ce e dreptu efectuirea acestui urbariu ar fi adusu o stricatiune nespusa peste iobagimea din patria si in specie peste cea din secuime, pentruca cea ce se pareá ca casciga tierénulu prin o definitiune gene-

rala, ar fi pierdutu, candu s'ar fi efectuita aceea lege neprecisa, si preste totu luata fórté nedrépta, dar' aceea lege urbariala care nu s'a efectuitu nece odata, 'si are totusi meritulu seu, fiindu ca prin articulu 3. §. 4 s'a delaturatu cu totulu parerile minoritatiei dietali, care nu voliá se soia de existintia relatiuniloru urbariali pe pamentulu secuiescu.

Diet'a din an. 1848 a facutu unu pasiu cu multu mai favoritoriu in privintia' iobagiloru din secuime, fiindu ca la deciderea causei de sub intrebare a luat de basa mai multu impregiarile faptice, de catu decisiunile dietei din 1847 si prin artic. 4 §. 6 a decisu, cumca imunitatea hotarita pentru iobagi din comitate, e de a se estinde si asupra coloniloru aflatori pe siculicæ hereditates, déca Dnii pamentesci nu voru poté dovedi, cumca acelea locuri sunt curatu alodiali séu de natura siculicæ hereditatis. —

Din acestu articulu de lege apriata se vede cumca si pe locurile de natura siculicæ hereditatis, se potu aflá coloni cá si in comitate si cumca in casu de cërta in privintia naturei unui locu, nu acela care posedé acelu locu, ci acela care afirma a avea o alta natura, adeca Dlu pamentescu e detoria a si dovedi asertiunea; — prin urmare presumpsiunea cumca tóte locurile din secuime ar fi de natura siculicæ hereditatis n'a aflu valóre de lege.

De si cum diseiu susu atinsulu articulu de lege a faeutu unu pasiu progresivu pentru deslegarea relatiuniloru iobagesci, elu inse a remasu in unele privintie esentiali fórté defectuosa, pentruca n'a deslegatu intrebarele: Cine e de a se considera de urbarialistu? care locuri si sub ce conditiuni trecu in proprietatea iobagiloru? Si dupa care criterii e de a se cunosce natura coloniala séu alodiala a unui locu? — Acestu defectu a datu ansa dupa 1848 ia mii si mii de certe si procese intre fostii iobagi si intre Dnii pamentesci, dintre care celea mai multe, dórere! s'au finitu mai cu total'a ruinare a bietiloru tieréni pone la esirea patentei imparetesci d'n 21. Iuniu 1854. —

Acést'a petenta a deslegatu si intrebarele, pe care legislatiunea patriei pana la anulu 1848 inclusive n'a cutediatu séu n'a vrutu a le atinge.

De si unele si altele dispusetiuni din acésta petenta au datu oca-siune la diferite interpretari de o parte, 'era de alta unii §§. speciali sunt in contradicere cu principiulu statoritu intrins'a, cumca sórtea tieréniloru se nu devina mai asupritória dupa, decatu inainte de 1848, ca inse totusi é de a se considera cá cea mai perfecta dintre tóte dispusetiunile, cari privescu la relatiunile iobagesci. —

Eu asiá credu cumca interpretarea ce avemu onóre a o face la §-lu 48 din sus atins'a petenta nu face nece o sila acelu §. ci se justifica pe deplinu prin §. 3 alu aceleiasi patente, care asiá suna: „De locu colonialu se considera fiacare locu care s'a aflu in 1-ma Ianuariu 1848 in posesiunea fostiloru supusi (Unterthanen) inse Dnii pamentesci au dreptu in 3 ani incepundu dela activarea tribunaleloru urbariali, a dovedi inaintea acestor'a, cumca unu locu ce s'a aflu in 1-ma Ianuariu 1848 in manile unui fostu supusu e alodialu. Totu asiá au dreptu si fostii supusi in tempulu mentionatu a dovedi, cumca unu locu aflatoriu in 1-ma Ianuariu 1848 in manile fostiloru Dni pamentesci e colonialu. — Pentru dovedirea acésta se privesce inse anulu 1819 astufeliu de epocha in catu afara de famullii conventionati din §. 6 si afara de casulu mentionatu in §. 20, nu se póte incepe procesu in contra unei posesiuni ce a custatu in an. 1819, in catu privesce la intrebarea déca acelu locu e colonialu séu alodialu.“

Acestu §. laatu in combinare cu §-lu 28 care contine: „dispusetiunile sectiunii acesteia (adeca a sectiunii a 2-a si acelei precedente (sectiunii 1) afla perfecta aplicare si in pamentulu secuiescu“ — trebue se convinga ori si pe cine, cumca intrebarea déca cutare locu pe pamentulu secuiescu e colonialu séu ba, e de a se deslegá dupa §-lu 3 si 5, caci altufeliu nu védu cum s'ar poté aplicá sectiunea prima si la locurile din secuime, §. 28 in partea 1. cum diseiu suna: „Die Bestimmungen . . . . Dispusetiunile . . .“ asiá dara de sine urméza cumca natura' unui locu din secuime déca e colonialu séu alodialu, nu se póte judeca dupa alta lege decatu numai singuru dupa §. 3 —

Dupa §-lu 3 se presupune, cumca fiacare locu aflatoriu in manile iobagiloru in anulu 1848 e de a se considerá de locu colonialu, éra déca acestu locu s'a aflu si in anulu 1819 totu in mani iobagesci atunci presumptio legis et de lege e pentru colonicatur'a lui si contrado-vada nu se mai concede.

Déca unu fostu iobagiu a ajunsu in posesiunea unui locu dupa 1819 se presupune cumca acelu locu e colonialu ne potundu dovedi Dlu pamentescu natura' siculicæ hereditatis, nu e de lipsa se mai amentescu, cumca §. 3 scutesce de dovada pe fiacare posesoru alu unui locu impunendu acést'a acelu'a, care afirma a avé unu dreptu mai mare decumu e alu posesorului.

Ce se tiene de locurile alodiali, pe care asi dori eu cá se le rescumpere statulu, amu de a observá urmatórele: si adeca: eu sustienu cumca locurile din §-lu 18, 19 si 28 sunt in intielesulu §-lui 3 eo ipso de natura coloniala, §. 18 si respective §§. 19 si 28 vorbescu de trei soiuri de locuri: despre acelea ce s'au datu iobagiloru pe lunga robóte

séu prestațiuni banali pe tempu nedeterminatu, dar' in casulu acest'a au trebuitu se fia acelea si la anul 1819 in posesiunea lor, fiindu că deca acelea n'au fostu dela anul 1819 pana la 1848 in mani iobagesci, atunci dupa §. 18 nu se potu rescumperá, platirea contributiunei nu se póte luá de cinsura, fiinduca multe locuri de natura alodiala s'au scrisu in conscriptiuni cá locuri coloniale si vice versa, 'éra acelea care s'au datu uneloru familii pana la espirarea lor, séu a secului barbatescu, chiaru prin acést'a a imbracatu natur'a coloniala, prin urmare aceste locuri au se se considere in intielesulu §-lui 3 de locuri coloniali. Remanu locurile specificate in §§. 16, 21 si 29 cele specificate in §-lu 16 sunt de natura diversa unele sunt rupte de totu din locurile coloniali, altele sunt de natura cu totulu alodiala, dar' aceste locuri, precumu si celea din §§. 21 si 29 deca vomu considerá casulu celu mai reu si vomu afirmá ca s'aru fi datu posesoriloru din 1848 dupa 1819, in privinti'a acesta inca trebuie se observezu, ca posesoriloru deca dela desfiintierea iobagii, si respective dela anul 1853 n'aru fi contribuitu pentru rescumperarea iobagiloru, ci pentru rescumpararea loru propria, atunci densii celu pucinu locurile acele le aru fi rescumparatu mai detotu; prin urmare dreptatea pretinde: cá pecumu acesti'a au contribuitu pentru rescumpararea iobagiloru, se contribue si iobagii pentru rescumpararea locuriloru specificate la §§. 16, 18, 19, 21, 28 si 29.

Nu numai atat'a, dar din interesulu statului e o necesitate imperativa cá se contribue pentru densii tota tier'a, cá se previna prin acest'a unu reu, se previna dica proletariatulu ce s'ar' potea nasce, si care ar' fi periculosu salutei publice.

II. Ce se tiene de al' doilea proiectu de lege privitoriu la interpretarea si in parte modificarea §§-loru 40 si 45 din patent'a din 21. Iuniu 1854, trebuie se observezu, cá in privinti'a acést'a aflamu inainte de 1848 nesce mesuri administrative si adeca: puntele regulative din 1769 12. Novembre prin care se hotaresce cá pentru vitele dileriloru si a iobagiloru se se asignéze pasiune indestulitoria.

Acésta dispusetiune administrativa s'a primitu prin diet'a tierii de lege in anul 1791 si anume prin articolulu de lege a 27-lea. Totu in privinti'a acést'a a decisu si diet'a din 1847 §. 1 privitoriu la beneficiile fostiloru iobagi, ca in fiacare comuna pentru vitele iobagiloru, se se asignéze pasiune suficienta, in catu concede pusetiunea si estinderea hotarului, mai incolo se decide cá din acést'a pasiune se se rupa o parte anumitu pentru vitele de jugu ale iobagiloru, éra in comunele unde nu se afla locuri de pasiune, trebuie se se rupa din locurile de arátu un'a parte de locu spre scopulu acest'a, si acest'a fara privire, deca acelea locuri constau numai din locurile iobagiloru séu si din ale Dloru pamentesci.

Diet'a din 1848 decide in privinti'a pasiuniloru, cá fostii iobagi se nu se conturbe nece decumu in folosirea pasiunei indatinate pana atunci. Din celea atinse pone aci apriatu se vede cumca fostiloru iobagi, dileri si asiá numiti curialisti li s'au asignatu de regula in fiacare comuna cate unu locu de pasiune, acestu locu de pasiune a fostu pana la 1848 in proportiune cu numerulu viteloru pentru care s'a facutu asignarea, dara nu s'a facutu si nu s'a potutu face in proportiunea posesiunei unei séu altei parti. Prin urmare cu ocaziunea segregariloru de pasiune, cari le reguléza patent'a urbariale si anume §. 40 ar fi trebuitu de a se luá de cinsura folósele éra nu posesiunea, pentru ca pasiunile s'au asignatu dela inceputu pentru sustinerea viteloru fostiloru iobagi asiá cu §-lu 40 din patent'a, nu numai ca 'lu afu in contradicere cu dispusetiunile legislatiunei de mai nainte, ci lu afu totu odata si nedreptu, pentruca in punctulu primu de si recunósce ca pasiunile sunt de a se imparti dupa usulu, ce a custatu pone in 1848, totusi hotaresce mai in urma: ca impartirea se face in proportiunea posesiunei, asiá catu Dlu pamentescu deca are trei parti din hotaru, trebuie se capete trei parti din pasiune, prin urmare eu asi crede ca §-lu 40 in intielesulu legislatiunei de pone in 1848 trebuie se se modifice astfelu cá la segregarea pasiuneloru, ce se va intemplá sese tie de cinsura nu posesiunea unuia séu altuia, ci folósele, cari le au trasu fiacare pone in 1848, fiindu ca cumu diseiu, pasiunea s'a asignatu dela inceputu cu referintia la trebuintiele iobagiloru, éra nu cu referintia la posesiune, fiindu ca altufeliu nu aru avea legea nece o cauza rationala pentru sene. Partea a doua a §-lui 40 in privinti'a pasiunei pe lenga o tacsá séu fóra acésta inca mi s'a parutu neprecisa, dar' credu cumca propunerea ce amu facutu in privinti'a acésta se justifica indestulu prin dispusetiunile respective ale patentei susu mentionate; modificarea ce amu facutu la §-lu 45 e numai o consciintia a principiului desvoltatu pana aci, si prevede singuru acelu casu, candu pasiunea, ce s'ar imparti, ar fi atatu de mica, in catu nu ar' ajunge nece pentru sustinerea viteloru tieréniloru. In casulu acest'a deca Dlu pamentescu pana in 1848 si in anul acest'a nu a intrebuintiatu pasiunea, se se eschida cu totulu dela participarea la pasiune, cee'a ce cu pucine modificatiuni sta si in §-lu 45 din patent'a urbariala, care eschiderea Dlui pamentescu o conditionéza si dela impregiurarea, deca nece densulu nece curialistii sei n'au posiediatu locuri intravilane séu estravilane, inse o asemenea conditione dupa parerea mea inca e cu totulu nedrépta, fiindu ca la impartirea pasiunei concurgu si curialistii pentru sine éra nu pentru fostii loru Dni, prin urmare din aceea cauza nu potu pretinde fostii Dni pamentesci nece o parte.

III. Ce se tiene de proiectulu alu treilea, care modifia §-lu 48, in privinti'a acésta amu onóre a observá, cumca inca in anul 1769 se face amintire despre usulu depe atunci, si despre dreptulu tieréniloru de a trage folóse din paduri; asiá puntele regulative din anul acela contienu urmatórele „tartozik a földes ur maga jobbágyainak és z'ellérjének tűzi és épületre kívántató fát az olyan helyeken ingyen engedni, a hol köz vagy is szabad erdők vagynak, ha pedig semmi közerdők nem volnának szabadságot adni, hogy a földes ur különös erdejéből is elegendő nem volna) afféle ledőlt és száraz fákat vihessenek magoknak az erdő pásztoroknak hírével és jelenletekben etc. — A mely helységekben mind azon által némely erdők régi időktől fogva a falukhoz tartoztanak volna közönségesen és azok által mostanig biroltattak is, azoknak biródmában a faluk ezután is megtartassanak; fenn maradván ugyan csak e tulajdonság, vagy is proprietás jussa a jóságok vagy Dominium mellet.“

Asemenea si legea din 1847 in privinti'a acést'a hotaresce, cá fostiloru iobagi se li se concéda folósirea paduriloru in acea mesura in care s'au folositu si pana atunci si se statoresce, ca deca cumva s'ar segregá o pedure, in care fostii iobagi au avutu dreptu de a trage folóse, séu le au folositu in comunu cu Dni pamentesci, atunci partea de padure ce se va asigna comunei, trebuie se corespundia intru tóte folóseloru ce le au trasu iobagii pana la asignarea din aceea padure, adeca: ca folósele ce le au avutu mai nainte din acelu cartu se le póta trage si dupa asignare.

Legea din 1848 in privinti'a acesta fórtu pe scurtu sustiene dreptulu, care l'au avutu iobagii si decide: ca ei se nu se conturbe din folosirea paduriloru indatinate, si din posesiune se nu se póta scóte fora interventiunea judecatoriei.

Deca cautamu la impregiurările faptice aflamu, cumca fostii iobagi au avutu cu multa mai mare dreptu la paduri, decumu se hotaresce prin articuli de lege din anul 1791. a) caci e lucru invederatu, cumca in patria nóstra se afla unele paduri ingreunate cu servitate pentru lemne de focu si diditu; b) paduri in care fostii iobagi au avutu dreptulu de ghindaritu séu pasciunatu séu ambele; c) paduri la care Dnii pamentesci pana la 1791, n'au avutu nece dreptulu de inspectiune, de unde se vede, ca comunele iobagesci au avutu proprietate eschisiva de paduri, dovada pentru acésta asertiune sunt metele; conscriptiunile vechi si in specie celea din 1819 unde se dice in privinti'a paduriloru din hotarele montóse, cumca Dnii pamentesci n'au avutu nece un'adata mai mare dreptu la folósirea paduriloru, de catu iobagii, si ca fiacare le au folositu dupa placu, asemenea se vede si din privilegiulu Andreianu din anul 1224 articulu 8 care vorbesce despre padurile romaniloru si ale Biseniloru.

Asiá dara chiaru si legislatiunea transilvana pana la 1848 a susu ténutu status quo in privintia folosirei paduriloru, pe candu §-lu 48 din patent'a urbariala sta in contradicere, chiaru cu dispusetiunile legiloru de inainte de 1848, pentru ca hotaresce unu cuantu pentru iobagi din comunele de clas'a a treia si a patr'a de 11 jugere, din acestu cuantu acelea comune montóse, care au facutu negutiatoria cu plute etc. nu potu trage folósele care le au avutu pone la 1848 si asiá aceste comune in cativa ani aru deveni muritorie de fóme.

Din cele dise mai nainte se véde, cumca acele peduri au fostu comune, prin urmare nu se potu considerá de paduri alodiali, ci mai multu de paduri coloniali, din care inse au trasu si Dnii folóse; prin urmare credu ca in privinti'a partiloru montóse, unde tierenii au avutu dreptu nemarginitu la paduri, nece decatu nu se póte aplicá §-lu 48 si in privinti'a acést'a a remasu unu defeptu in lege. Principiulu pe care amu onóre a lu esprimá in proiectulu meu de lege nu numai ca nu sta in contradicere cu principiulu statoritu in patent'a urbariala, ca adeca, starea si sórtea iobagiloru se nu devina mai asupritória dupa 1848, ci sta chiaru in harmonia cu legislatiunea patriei de mai nainte, pentru ca dela anul 1769 in cóce totudeauna s'a hotaritu, cumca fostii iobagi se fia asecurati in folosirea paduriloru, si dupa segregarea care se face, se traga totu acelea folóse, care le au avutu mai nainte.

§-lu 48 presupune, ca d'in masimulu hotaritu potu trage folósele avute si comunele montóse, eu inse trebuie se dechiaru, cumca acésta presupunere, nu e adevérata. —

Ce se tiene de §-lu 82 eu credu, cumca §-lu acest'a nu vorbesce, nici de catu despre procesele in privinti'a naturei locuriloru intre Dni si intre tieréni, ci §-lu acest'a vorbesce mai multu despre regularea, care se face ex offo, pentru ca se dicu in §-lu acest'a urmatórele: „Die Verbesserung von Ausmessungsfehlern, Unrichtigkeiten etc. etc.“ De aci se vede ca §-lu acest'a are valóre numai in privinti'a regulariloru cari trebuie sese faca ex offo, precumu sunt comasatiunile, pasiunile scl.

In aceste casuri nu e de lipsa restitutio in integrum, pentru ca fiacare intrunu anu dupe regulate, deca se afla vatamatu in dreptulu seu din gresial'a, care s'a facutu, póte se céra indreptarea gresieleloru facute; dara in procesele, care curgu asupra naturei locuriloru coloniale nu vedu nece un'a cauza pentru ce nu s'ar poté da restitutia, si fiindu ca §-lu acest'a nu se póte aplicá la casurile prevédute in proiectulu meu socotescu, cumca chiaru in intielesulu patentei restitutio in inte-

gram are locu, pentruca nu potemu presupune despre o legislatiune, cumca ar fi voitu a priori a vatamá dreptulu colonului, care numai d'in gresial'a avocatului séu din alte cause neincongiurabile vine in pusetiune de nu si póte face apelatiunea cuvenita in contra judecatei neplacute.

Si asiá rogu pe inalt'a casa cá din motivele aceste se bine voliesca a primi proieptele de lege si a le relega unei comisiuni (Bravo!!! din stang'a).

Siedinti'a XXXVIII. din 30. Septembrie.

(Urmare din Nr. trecut.)

Br. Siagun'a (de pe tribuna). Inalta casa! Cu mai multe privilegii m'amu descoperitu eu in privinti'a aceluor doue diplome imperatesci, pentru inarticularea caror'a comisiunea ad hoc au asternutu inaltei case unu proieptu de lege.

Descoperirile mele in privinti'a acést'a facute sunt cunoscute nu numai in patri'a nóstra, ci si mai departe afara de patria; ele au esitu in brosiuri si mai in tóte gazetele, ale patriei nóstre si ale monarchiei intregi. Eu si astadi sumu petrnsu de aceea, ca convingerile mele cele de pana acumu despre cele doue diplome imperatesti imi facu convingere noua patriotica si morala, cá se me dechiaru si cu acestu privilegiu, ca eu sunt pentru ele si dorescu inarticularea loru cu aceea, cá aceste mesuri se remana pentru toti timpii in vigórea loru cea genuina. Eu sumu petrnsu, cumca diplomele acestea si mesurile cele ce sunt depuse in ele sunt urmari naturale ale desvoltarii vietii nóstre sociale, si de statu. Eu sumu din sufletu pentru efeptuirea hotaririloru aceluora, care Mai. S'a imperatulu nostru le au depusu in aceste doue hartii ale Sale, pentru ca convinsu sumu si despre aceea, ca numai si numai pre langa moralitatea cuprinselor in aceste doue diplome putemu fi fericiti noi si posteritatea nóstra.

Amu gresi domniloru, candu de barometrulu afaceriloru nóstre legislatórie amu luá de direptiune barometrulu timpiloru de mai nainte. Vedemu, cá firea in totu anulu isi face decursulu seu prin cele 4 parti ale anului. — Inr'o parte se rennoiesce, in ceealalta se desvólta, in a trei'a vine la maturitate, in a 4-a incepe a apune.

Intocmai asiá este si cu curgerile lucruriloru politice; lucrurile lumesce si omenesce au unu inceputu, au unu timpu de desvoltare, au unu timp de maturitate, si apoi urmedia in sfarsitu timpulu apunerei.

Acést'a dupa parerea mea, Domniloru! se póte observá, se póte pipai si in viéti'a popóreloru.

Mai incolo lauda cuprinsulu diplomeloru si desapróba banuelile, ca ele ar' cere si mai multa din constit. tieriei; apoi continua:

Concedu, Domniloru! cá in diplomele acestea ceva imperfectu se afla. Cum se nu se afla, Domniloru?! candu ce e perfectu ce au facutu man'a omeneasca? Eu asiú dice din viéti'a me practica, ca aceea, ce aru fi in diplomele acestea imperfectu, prin o viéti'a patriotica, morala si intielépta lesne se póte face perfépta. Delá popórele de sub sceptrulu Mai. Sele atarna aceea, cá cuprinsulu celu precisu, liberalu moralu, si constitutionalu din aceste diplome, se fia pentru popórele Sale o binecuventare obstésca. Apoi, Domniloru! este si o medicina de a se ingradi in contra vreunei primesdii constitutionale? Sunt moduri, cumu o tíera constitutionala se-si sustiena drepturele sale constitutionale, si adeca prin reprezentantii sei maturi in sciintie si cunoscintie politice, prin o cutezare morala a reprezentantiloru sei adunati in legislatiune. Nu scimu inca nici o tíera constitutionala, unde reprezentantii poporului nu aru fi interpelatu pre unulu séu altulu din ministrii, ca de ce cutéza elu se faca ordinatiuni in contra cutarei séu cutarei legi?

Cu banueli, Domniloru! nu ispravescce nime nimic'a, dar' ispravescce cu sciinti'a, ispravescce cu cutezare morala. Pentru aceea dicu ca noi avemu astadi, si vomu avé si pe viitoriu, necesitate a ne ingradi pentru sustienerea legiloru positive constitutionale ale patriei si de vomu vedé, ca unu ministru, unu cancelarlu aulicu nu se porta dupa legile positive, atunci la dieta lu vomu interpelá, cá se se dechiaré, cumu intielege ministrulu séu cancelarlu aulicu cutare si cutare lege, candu densulu au datu dupa parerea nóstra o ordinatiune, care vatema legea positiva.

Me docu mai departe. Ce obiecte voru fi acelea la senatulu imperialu, la care vomu luá parte si noi, cá Ardeleni, — le scimu acelea.

Vomu fi acolo, si daca vomu vedé, ca Cancelariulu aulicu transilvanu séu altu ministru face mesuri spre vatemarea legiloru fundamentali, cari vremu se lé inarticulamú acumu, -lu vomu provocá, se ne spuna, pe ce basa póte se faca unele mesuri séu ordinatiuni cá acestea.

De unde urméza, ca cu banueli nu ispravescce nime nimicu pre terenulu politicu, dar' ispravescce cu sciinti'a, ispravescce cu cutezarea morala.

Acesti'a sunt, Domniloru! aperatorii unei vietii constitutionali.

Banuelile sunt nisce arme, cari se intoreu asupr'a aceluor'a, dela cari provinu. Acestea lasandu inainte, me dechiaru pentru proiectulu de lege adusu inainte din partea comisiunei ad hoc spre inarticularea acestoru doue diplome, adaugendu numai atatu, ca corpulu acest'a legislativn, de si tineru in form'a sea, aru aretá si dovedi o judecata, care iar' aduce o vaza pré mare, candu proiectulu aflatoriu la ordinea dilei unanima s'aru priimi. (Bravo!)

C. Schmidt: Incependu dela 20. Oct. 1860 elu s'a bucuratu multu de cele ce s'au intemplatú inaintea ochiloru nostri (Bravo! centrulu.) In a. 1722 diet'a Tranniei inarticulá sanctiunea pragmatica, pe care se baseadia unitatea imperiului austriacu. Diet'a de atunci, se lapeda de dreptulu de asi alege principe pentru Tranni'a, si densulu e de credintia, ca Ardeleniloru nu le parú reu de cea ce au facutu, dovada e diet'a din 1744, care obléga si pre posteritate, cá se fia multiamitóre casei austriace. Fontan'a buneii stari si a prosperitatei popóreloru austriace este unitatea imperiului redimata pe sanctiunea pragmatica, ér' dualismulu totudéun'a ia fostu din ce in ce totu mai periculosu, pana candu in 1848 aduse si nefericitulu resbelu civilu, care invingunduse prin gloriós'a armata casianá introducerea unei potestati concentrate mai strinsu in manile suveranului, pana candu Mai. S'a in a. 1860 prin diploma adoptá, ér' principiulu constitutionalu; — dupa aceea esi patent'a din Februaru, pentru cari universitatea sasésca s'a declaratú inca in 29. Martiu 1861, ca le doresce a fi introduse si pentru Tranni'a, fiendu-ca in continuitatea de dreptu nu affá garanti'a drepturiloru toturoru. Representantii de acuma ai tieriei, chiaru si cei absentii fara vin'a regimului sunt alesi de poporu si nu de privilegiati, si apararea intereseloru poporului se póte face acumu numai in senatulu imperialu, unde se pertractédia despre contributiune, recrutare, comerciú, si despre mediulócele desvoltarei popóreloru. Asia crede, ca neci unu deputatu nu va a luá asupr'a si responsabilitatea facia cu comitentii sei, ca ar fi casianatu catu de pucina amanare cu tramiterea la senatulu imperialu din sinulu dietei, care s'a dechiaratu si pana acumu asupr'a acestui obiectu. Prin urmare numai despre forma avemu a ne intielege si comitetulu ad hoc a luatú de modelu pentru implinirea formeii representatiunea dietei din 1744, deci se se primésca proiectulu comitetului. (Bravo!)

Puscariu ponendu 2 momente inainte, unulu in care se nisuia tíer'a spre nedependintia, altulu spre alipire catra cas'a domnitória dice, ca de cate-ori s'a incercatu a esi la nedependintia de atatea ori veni mai dependinte, in afara de cucerirea straina, in laintru de egoismu si spiritulu suprematistatoriu, si numai su Austri'a incepú a inflori. Acumu intrá si alu 3. momentu: inarticularea aceluor de statu, care ne deschidu pórtá la dreptate si egala indreptatire si déca comesulu nat. sase dice, ca acést'a inarticulare e de multu otarita in anim'a natiunei sasesci, potemu se ne provocamu si noi la actele nóstre natiunali, ca si la romani e o dorintia manifestata inca dela 1848, decandu au pasitu pe terenulu publicu (Bravo!) si invita la o primire entusiastica a formularii comisiunei.

Plecker salutá aceste acte ce ne facu si civi imperiali si provóca, cá pe acesti arbori saditi la pólele Carpatiloru se-i grijimu fórté, fórté. —

Branu de Leménye din sufletu multumitu cu proiectulu inarticularii, dupa-ce se provocá mai nainte si la conferintiele de Alb'a Juli'a si la congresulu nationalu din 15. Aprilie.

Metr. Siolutiu: Marita camera! Din viéti'a sociala practica scimu aceea, cumuca o casa privata inca numai atuncia póte fi fericita, candu tatalu familiei aceleia este omu dreptu, candu parintele acest'a cu asemenea caldura iubescce si si imbraciosiéda pe toti fiii sei, si se ingrijescce totudéun'a de securitatea loru din afara si din laintru.

O patria inca — dupa parerea mea — numai atuncia póte fi fericita deplinu, candu Ddieu din osebit'a s'a bunavointia i-au datu ei unu principe dreptu, temetoriu de Ddieu si candu patri'a aceea are o constitutiune asia de intemeiata, incatn se fia in stare a o aperá si ai dá securitatea si din afara si din laintru.

Dorere Dloru! ca, déca numai ceva ne uitamu in paginenele istoriei patriei nóstre, pana atunci, pana candu proni'a Ddieésca ne a adusu patri'a nóstra cea iubita sub blandulu si pré-dreptulu sceptu alu Austriei, n'au avutu siguritate neci din afara, neci din laintru. —

Cu cate esemple asiú poté eu lucru acést'a alu dovedi din istori'a patriei nóstre, in care mai pe tóte foile potemu affá esemple, in catu de mari si dese pericule, chiaru si sub principii nationali, erá nu numai averea omului, dar' si existintia si viéti'a lui.

Póte ca proniei Ddieesci ia fostu mila de patri'a nóstra pentru atata rebdare, vediendu cumu se darima nu numai prin incursiunile barbariloru, dar' si prin certele din laintru si asupririle si nedreptatile cele mari, cari se facéau mai cu séma acelei natiuni, ce erá mai vechia si mai numerosa in patria, si au tramisu acelu timpu binevenitu, catu patri'a nó-

stra si natiunile ei de buna voia se se supuna sub blandulu si dreptulu sceptru alu Austriei.

De atunci patri'a noastră a inceputu a resuffá mai usioru, de atunci a inceputu patri'a noastră nu numai a reinviá cá din morti, ci a inceputu a si inflori in tóte partile si in tóte ramurile ei.

Inca o natiune erá, care erá mai numerósa in patri'a noastră, pe care de si cu credintia si alipire catra tronul si cu servitiulu si jertfele sale cele mari catra patria nu o intrecea neci un'a din colocitórele natiuni ale patriei, totusi ea erá straina si nedreptatita in patri'a s'a, si care din tóte beneficiurile cele multe ale Domnitorilor din August'a casa austriaca, cari prin o osebita parintiésca ingrijire le a versatu preste tóte nationalitatile patriei, nu s'a potutu impartasi deplinu si in aceea mesura, in care ar fi voitu acesti prea marinimosi si drepti Domnitori, — fienduca manele lor le legase egoistic'a constitutiune a patriei — si acést'a a fostu natiunea noastră romana.

Inse Dloru! Dumnedieu, care schimba timpurile, si pórtá in mana si carmuiesce sórtea popóreloru si pentru acést'a au adusu timpul acést'a! Si tocm'a pe vremea aceea, candu natiunea noastră avea o mai mare lipsa de o ingrijire parintiésca si de unu ajutoriu puternicu, randui Ddieu la ocarmuire si pe tronulu Austriei pe Sacratissim'a Maiestate, pe pré bunulu si pré-induratulu nostru imperatu Franciscu Josifu I. (Vivatu! Se traiésca!)

Acést'a cá unu parinte adevératu, dreptu si bunu a tuturor natiuniloru, dorindu prin administrarea dreptatei a ferici patri'a noastră. in totu chipulu s'au nevoitu. cá intre celalalte nationalitati indreptatite ale patriei se redice la demnitate de natiune si pe natiunea romana, si pe fii ei cá pe nesce adevérati si patriei si tronului multu folositori fii si credintiosi supusi ai sei cu asemenea dragoste si caldura parintiésca se-i imbraciosiéda, si fienduca legile cele vechi ale patriei noastre i-au statu in contra, cá nece Monarchia se nu o póta consolidá, nece neindreptatitele natiuni ale impartasi de beneficiabile constitutiunei, cu óresi care intieptiune Dumnediésca a aflu, ca nu póte numai singuru pe bas'a constitutiunei vechi a ferici si pe natiunea noastră credintiósa si numerósa, de nu va aduce in viétia inca alte legi de statu, pe acaroru fundamentu asemenea la tóte natiunile patriei noastre, se-si arate dreptatea si se-si manifestéza dragostea cea parintiésca a s'a.

Acestea legi fundamentale sunt diplom'a din 20. Oct. 1860 si patent'a din 26. Febr. 1861.

Domniloru! candu aduncu cugetu la spiritulu legiloru acestora, aflu intieptiunea cea mai mare a marelui si pré-dreptului monarchu si domnitoriulu nostru antaiu, ca intr'acéstea legi fundamentale s'a ingrijitu Mai. S'a, cá se avemu securitate in contra tuturor periceloru ce ne ar poté veni din afara, cá fiindu legate cu legatura vecinica tóte provinciile si tierile de sub sceptrulu Austriei spre aparare; si cu atata mai vertosu intarinduse Monarchia, se póta stá si de fačia cu tóte viforile acelea, care s'ar intemplá si ar veni asupra patriei noastre séu asupra monarchiei.

Eu aflu dara garantata odichn'a venitoriulu patriei si a tuturor popóreloru de sub sceptrulu Austriei; aflu dicu garanti'a si pacea si odichn'a cea din laintru a patriei noastre, care statornica numai asia póte se fia, déca e basata pe egalitatea drepturiloru tuturor natiuniloru, care deodata intemaiéza intre diversele nationalitati si dragostea comuna, cu care diplomele acestea léga tóte nationalitatile din patri'a noastră.

Ce e mai frumosu Dloru! decatu cu toti vecinii, cu toti ómenii a se intalni cá cu frati?

Ce e mai fericitoriu, decatu in deaprópele seu a nu vedé mai multu contrariulu seu, asupritoriulu si impilatoriulu seu, oi vedi pe fratele teu! pe asemenulu teu! si acestu beneficiu ne au adusu in patria diplom'a din 20. Oct. 1860 si patent'a din 26. Febr. 1861.

A vrutu dara Mai. S'a, cá unu principe dreptu si pré-intieptu, cá se stérge ur'a si invidi'a dintre tóte popórele, se unésca animile popóreloru sale, pentruca si patri'a noastră numai atunci póte fi ferici si Monarchi'a puternica si in afara, déca voru fi animele popóreloru unite la olalta, déca va fi pacea tieriloru din laintru statorita pe bas'a dreptatei si a egalitatei drepturiloru.

Si óre cumu s'ar fi pututu altumintrelea unu animele popóreloru patriei noastre, deoatu numai pe o basa si pe unu fundamenu dreptu, pe care Mai. S'a l'au pusu in aceste 2 diplome.

Dreptatea singura e aceea, care face din nepreteni pre-

teni, dreptatea e singura aceea, care e in stare a legá o natiune de alta limba si confesiune cu alte nationalitati de alte origini si confesiuni.

Fundamentulu acést'a dara 'lu aflamu noi depusu in diplomele acestea, fundamentulu asigurantie publice, alu Monarchiei si patriei noastre, si legamentulu celu de dragoste, care l'a datu tuturor popóreloru nu numai in patri'a noastră, dara si in tóta Monarchi'a.

Spunu dreptu Dloru! ca eu tienu de o mare fericire si onóre aceea, déca nu numai uatiunea mea, dá si colocitórele natiuni voru fi reprezentate in consiliulu imperialu.

De mare fericire de aceea tienu, pentruca patri'a noastră are lipse multe si doriri mari si drepte, precumu este usiurarea poporului de contributiunea, care intru atat'a mesura se ingreunéda asupra umeriloru lui, catu e t a s e c a d a s u b p o v ó r ' a e i , si precumu este militi'a si alte lucruri, la care medicina eficace niceirea nu o potemu gasi, fara numai singuru acolo — in consiliulu imperialu; lipsa avemu dara tóte nationalitatile, cá se ne ducemu dupa medicina acést'a salu-tifera spre usiurarea tuturor popóreloru si claseloru, carea Mai. S'a pentru toti au pregatitu-o. (Bravo! din centru.)

Mai incolo tiene de mare onóre a fi patri'a noastră, natiunile ei reprezentate in consiliulu imperialu, tiene de onorifica stare, candu reprezentantii lor in acelasu consiliu séu dieta imperiale voru luá locu, si voru siedé cá medulari competenti si cá legislatori ai intregului imperiu, si inca intr'acei pré-inalti si straluciti barbati, carii se tienu nu numai de cele mai vechi, mai inalte si mai puternice familii ale imperiului, dá si intre pré-inaltii membri ai Augustei case si Dinastiei domnitórie, cu cari uninduse tóte popórele, cá fratii in cugetarile sale se póta intari si ferici nu numai Monarchi'a dara si patri'a noastră. (Bravo! entusiastice.)

„De aceea dara in primirea si alipirea s'a catra aceste 2 diplome se nu socotésca nimenea aceea, cumuca vreo natiune in Transilvani'a póte se-ne iè primatulu dela natiunea noastră romana, care dela inceputu cu tóta anim'a si cu totu sufletulu seu s'a lipitu de diplomele si documintele acestea de statu ale Mai. Sale.

Nu Dloru! eu pretiuescu si sciu, cumuca tóte natiunile s'au silitu, cá se dovedésca in tóte timpurile alipirea s'a catra tronulu Mai. Sale, inse in privinti'a acést'a indresnescu, fara de a vatamá adevérulu séu consciinti'a a dice, cumuca pe natiunea noastră in simtiurile acestea ale alipirei sale catra tronul si catra August'a Casa Habsburgicá nu o póte neci o natiune din imp. austriacu a o intrece, nece primatulu dela nat. noastră ilu potemu lasa altor'a; de unu mare si vecinicu documentu alu neinfrantei credintie a natiunei romane si alu alipirei sale celei nemarginite catra tronul scie fiacine anii cei nefericiti din anii 1848 si 1849.

Eara cu cata caldura a intrebuintiatu natiunea noastră si cele done diplome, destulu de invederatu au manifestatu natiunea romana si in congresulu nationalu mai de curundu tienu in Sabiiu, unde cu unanimitate au primitu diplom'a imperatésca din 20. Oct. 1860 si patent'a din 26. Febr. 1861. Cu acea caldura, Dloru! le imbraciosiamu si in momentul de fačia, si nu credu, cá se fia cineva din partea natiunei noastre, care cu tóta anim'a se nu véda bucuros inarticularea diplomei si a patentei.

Deci dara eu din partea mea inca me alaturu si sum multumitu cu formularea, care s'a datu inarticularei acestia din partea comisiunei, si primindu-o in totu cuprinsulu ei dorescu, cá catu mai ingraba se-le si vedu aceste amendoua sanctionate de Sacratissim'a S'a Maiestate! (Bravo! Se traiésca!) —

Z i m m e r m a n n recomanda inarticularea acteloru acestoru imperiale din punctulu de vedere, ca ne garantéza o mai stabila viétia constitutionalá, danduse ocaziune a se face interpelatiuni cancelariei aulice ardelene.

P r e s i e d. provóca pe membri, cá se-si manifesteze consimtiementulu prin sculare si citindu capulu si finitulu proiectulu in magiara toti membri se redicara si primira proiectulu cu: Hoch! Se traiésca! si Rannicher propune a se adauge, ca s'a primitu cu unanimitate, si siedinti'a se fini. Membri de fačia erá 91.

Siedinti'a XXXIX. din 1. October.

Se perlege, dupa obiectulu cu protocolulu, in scrisulu r. comisariu dietalu catra presidiulu dietei cu Nr. 22. L. C. 1863 de dato Sabiiu 30. Sept. 1863, prin care se invita presied. cá se provóce diet'a a pune in lucrare pertractarea legislativa a propuset. regie a III. despre legea electorala pen-

tru dieta, spre care scopu alatura si proiectulu regimului, ad. regulamentulu provisoriu pentru alegere la dieta, dupa care s'a compusu si diet'a acésta (vedilu in Gazet'a Nr. 34 si 35 si Fói'a Nr. 16 1863.)

Presied.: Proiectulu acest'a ve e cunoscutu; diet'a se invoiesce, cá se nu se mai perléga.

Obert propune alegerea unei comisiuni, cate 2 din fiecare despartimentu spre a prelucra acestu proiectu, ce se si primi.

Presied. cetesce altu inscristu dela r. comisariu, pe lenga care se impartasiesce dietei rescriptulu imper. din 27. Sept. (nu 17.) prin care se intaresce art. I. de lege in principiu si modificatu se tramite dietei, cá selu sustérna in forma de lege (vedilu in Fói'a Nr. 26 1863). Elu s'a si cetitu in dieta cu art. cu totu.

Presied.: Cumu voiesce diet'a a pertracta obiectulu acest'a? Multe voci: Se se puna la ordinea dilei.

Bar. Siagun'a primesce modificarile regimului.

Siulutiu Esc.: Chiaru eu am fostu acel'a, care am fostu adausu la §. 6 ordinatiuni si patente etc. Eu acele le revocu din increderea cea nemarginita in prea-nalt'a dreptate si bunatate a Mai. Sale pré-bunului nostru imperatu; primescu art. acestu de lege, dupa cumu s'a cetitu aici.

Negruti u... In catu se tiene de §. 6, unde au ramasu afara: privilegii, patente, ordinatiuni etc., eu nu me invoiescu asia, dupa cumu a disu Esc. S'a M. Siulutiu, ca revóca cuvintele acestea; ci me invoiescu de aceea, ca cugetu, ca su espresiunea „tóte legile“ se intielegu si ordinatiuni patente etc. si asia primescu si eu art. de lege, dupa cumu s'a amendatu dein cancelaria aulica.

Zimmermann pretinde a se pertracta dupa ordinea regulamentului, se se tiparésca, impartiesca si desbata asuprai.

Hanea dice, ca trebue se fimu patrungi de bucuria si multiamita pana la sufletu si fiindu modificarile cunoscute diet'a n'are alta a face, decatu se inaltia Mai. Sale imper. din sufletu: Se traiésca! si se primésca art. cu modificarile ne'nsemnate. (Hoch! si se traiésca Mai. S'a!) In urma dupa schimbari de vorbe prop. lui Obert se primesce se decretà urgenti'a obiectului si se se increda unei comisiuni, care in restimpu de 3 dile se reporteze dietei si se se pertracteze.

Presied. cetesce altu inscristu alu r. comisariu, cu care se tramite dietei **Mesagiulu imp.**, care provoca pe dieta a tramite deputati la consiliulu imperialu. (Vedilu in Fói'a Nr. 26 1863.)

Binder propune urgenti'a obiectului, alegerea unui comitetu de 12 membri, care in 6 dile se repórte, se se tiparésca si impartiesca reportulu si dupa 24 óre se se si iè in dieta la pertractare.

Obert cere amanarea deciderii pe siedinti'a viitória. **Lassel** asemenea.

Presied.: Acesta nu afla temeiu in regulamentu.

Vajda Ladislaus: Marite presiedinte! Pré-onorata casa reprezentativa. N'amu fostu pregatitu la aceea, cá astadi se potu audi pré-gratiosulu rescriptu alu Mai. Sale, prin care ne provóca la impartasirea in consiliulu imperialu; prin urmare neci la aceea n'amu potutu fi pregatitu, cá se vorbescu adi in obiectulu acesta. De óre-ce inse am fostude facia la perlegerea acésta 'mi tienu de datoria a me dechiara.

De cate ori Mai. S'a s'a adresatu catra noi pe calea gratioseloru rescripte, de atatea ori, ne a vorbitu cu o franchea cavalérésca, eu asia credu, ca tocma din acésta impregiurare potemu deduce, ca si Mai. S'a astépta dela noi, cá se descoperimu inaintea Mai. Sale curatu si cu sinceritate de spre totu ce vedemu, ca e bunu in interesulu si binele patriei. Mai. S'a pe lenga cea mai buna vointia nu póte mediuloci intru tóte binele patriei, déca noi vomu neglege cea mai mare oblegaminte a nóstra catra patria, aceea ad., cá ceea ce vedemu, ca e salutariu pentru interesulu patriei se si descoperimu Mai. Sale.

Tocm'a pentru aceea si eu mi tienu de detorintia a dechiara cu sinceritate, cumuca eu din parte'mi nu me impartasiescu la bucuria ce o are diet'a asup'r'a rescriptului reg. incatu acestu rescriptu gratiosu ne provóca, ca de locu se alegemu deputati pentru tramitarea la sen. imperialu. Cá se nu fiu reu intielesu, eu spunu, ca nu voiescu a atacá neci diplom'a din Oct., neci patent'a din Fauru, acést'a nu póte fi scopulu meu, de óre-ce natiunea romana, a careia fiu sum si eu, atatu cu ocaziunea congresului, prin diurnale, catu si prin deputatii aci in dieta s'a dechiaratu, ca ea sta pe terenulu diplomei din Oct. si a patentei de Fauru; de óre-ce chiaru si Mai. S'a dice in pat. din 26. Fauru, cumuca cu tóta energi'a si puterea S'a imperatésca o va apera acést'a incon-

tr'a a veri-ce atacari, deci ar fi unu lucru de risu, cá eu se me opunu. Eu cá deputatu romanu, numai atunci asiu face acést'a, daca cutarelé mi-ar' poté esplicá, cumuca a nu primi diplom'a, a nu primi patent'a, e unu bine absolutu; ear' a primi e unu reu pentru patri'a mea si pentru natiunea mea, atunci, de si asiu fi numai singuru, m'asiu espune la veri-ce urmari rele, si mi-asiu tiené de detorintia a esplica cu sinceritate parerea mea. Inse de óre-ce acést'a nu s'a intemplat, eu dechiaru de nou, ca nu vorbescu neci in contr'a patentei, ci numai voiescu a spune, ca dupa parerea mea, acést'a e dorinti'a partei cei mai mari a poporului Tranniei, cá adeca Mai. S'a se se indestulésca cu aceea, cá se ne ierte, ca mai 'nainte se pertractamu cauzele interne ale patriei nóstre, se ne ierte cá se asteptamu sanctiunarea pré'nalta a proiecteloru acestor'a de legi, si sosirea diplomei, pe care Mai. S'a s'au induratu pré-gratiosu a ni-o promite. Dá ca aceste se voru intempla atunci bucuros dau votulu la acest'a, dar' celu puçinu pana ce nu voru fi pertractate propusetiunile reg., eu nu voiu vota pentru tramitarea deputatiloru la sen. imperialu.

Presied.: Dorescu a te face atentu, ca gratiosulu rescriptu r. nu e acumu su desbatare meritoria, acumu numai despre ceea póte fi vorba, ca cumu se se pregatésca desbatarea lui, se se delege óre o comisiune si cumu se se intemple, ear' desbatarea meritoria se va face numai dupa reportulu comisiunei.

Vajd'a: Me rogu de iertare, numai se pare, ca nu e in legatura cu cestiunea ceea ce am disu. Eu tocma aceea am voitu se proieptezu, cá se se amane siedinti'a acést'a, pentru cá se avemu tempu de a rumegá mai bine obiectulu cá se rogamu pré-umilitu pre Mai. S'a se ne concéda mai antaiu se pertractamu pana in fine prop. reg. si dupa-ce proieptele in privinti'a acestor'a voru fi asternute Mai. S'ale pentru sanctiunare, si dupa-ce acele ni se voru retransmite sanctiunate, si dupa-ce vomu capeta si diplom'a promisa, atunci se binevoiesca a ne provoca cá se alegemu deputati pentru senatulu imperialu.

Acésta e aceea ce mi-amu tienutu de detorintia a o spune. —

Rannicher cá Binder cu terminu de 3 dile.

Zimmermann sprijinesce pe Vajd'a, unde dice, cá se se lase timpu dietei, se póta desbata bine obiectulu acest'a, cá se póta castigá si pe cei ce nusu de facia.

La votare se primi prop. lui Binder. (Vedi Gazet'a Nr. 89.)

Siedinti'a a XL. din 2. Octombre.

(Vedi-o tóta in Gazet'a Nr. 90.)

Siedinti'a LXI. din 7. Octombre.

(Vedi si Gazet'a Nr. 91)

Intre vorbitori Branu de Lemény recomanda, cá se se primésca articulu de lege neschimbatu astufelu, precumu acela s'a modificatu prin locurile mai 'nalte, lasandu din testu numai cuventulu „négy“ ce vine in testulu magiaru la enumerarea natiuniloru inarticulate.

Popea din contr'a doresce a pune cuventulu acest'a si in testulu nemtiescu si in celu romanu.

Metr. Siulutiu: Marita casa! Nu e dóra de lipsa, cá se ostenescu cu multe cuvinte pre pré-marit'a casa in privinti'a art. acestuia de lege I. pentru efeptuirea egalei indreptatiri a natiunei romane si a confesiuniloru ei, asia precumu acela au venitu dela locurile cele pré-inalte si asia precumu prin pré-fundat'a comitiva s'a ni l'au propusu noua comisiunea dietale spre desbatare; fara aci numai aceea este de lipsa, cá se erumpemu in cea mai adenca multiamita omagiala catra Mai. S'a si deplina incredere dandu asecuratoreloru cuvente a Mai. Sale din reg. rescriptu din 27. Sept. a. r. „ca stramutarile de Mai. S'a facute nu atingu esenti'a lucrului, ci eschidu numai unele interpretari, cu cari nece noi inca nu consintimu“ se recunóscemu, si se ne odichnimu, cumuca Mai. S'a pré-induratu nostru monarchu nimica cev'a esentialu mutandu in articulu acesta s'au induratu inca mai nainte anticipative a darui sanctiunea articulu acestuia. Dicu, nu ne remane alta, fara se erumpemu in cea mai profunda multiamita omagiala catra Mai. S'a si inaltulu seu regimu pentru bunatatea si grati'a acést'a, prin care inca mai nainte au asecuratu sanctiunea art. acestuia. Pentru aceea dar' eu in totu cuprinsulu acel'a, precumu au venitu in diosu dela Mai. S'a, si in acelu cuprinsu, precumu l'au propusu comisiunea dietale, primescu articulu acest'a cu tóta anima ei multiamita.

Aci numai in stilisarea §. 2, unde se dice in testulu germanu: Die evangelische Kirche des helvetischen Bekennt-

nisses, die evang. Kirche des Augsb. Bekenntnisses“ etc. in testulu romanu este: „Biserica de religiunea evangelico-helvetica, biserică de religiunea evangelico-augsburgică și biserică unitară etc.“ Eu socotesc, că în testulu romanu, se se lovêscă cu celu germanu, înca se se puna în locu de „biserică“ „confesiune.“

Singura acêsta observare am la acestu articulu. În celelalte, cu tóta omagială multiamită catra Mai. S'a ilu primescu
(Va urma.)

Senatulul imperialu. Scimu din Nr. trecutulu cuprinsulu șiedintiei din 20. Oct. și mai adaugemu, cumca presied. enunçiă, ca sen. imper. întregu e constituitu.

Seire tristissima!!!

ANDREIU MURESIANU,

poetulu romanu laureatu și c. r. concepiștu gubernialu în disponibilitate, dupa o viêtia plină de activitate și încercată de merite pentru tron, patria și națiune, în urm'a unui morbu nervos indelungatu, dupa-ce fú proveditu cu Santele Taine, spre cea mai mare durere și dauna a națiunii române, în etate de 47 ani, își dede asta-nópte dupa 10 óre, nobilulu seu sufletu în manele creatorului.

Remasițiile trupesci ale dislocatului în eternele locașuri se voru petrece la cas'a eternității luni în 14/26. Octomvru la 3 óre în cimetierulu bisericeii dela Sant'a Treime în suburbiulu de susu.

Pe repausatulu ilu gelesce cufundat'a în doliu credințios'a lui socia Susan'a nascuta Greceanu, gelescelu fiiulu lui Georgiu, studiosu de cl. VII. gimn. aici, și infantin'a Eleonora de 11 luni, ilu voru geli doi frați departati Ștefanu și Vasiliu, Justin'a socras'a preotês'a, și tóte celelalte rudeni, amici și cunoscuti din tóta Romanimea, care a perdutu în barbatulu acest'a unu nationalistu rar, unu geniú poeticu, unu literatoru activu, care a lasatu de ereditate fiiloru ei avere nu numai morala, ci și spirituala, cu care nutrinduse se între în templ'a prosperității; pe dreptu ilu va geli dar' și națiunea romana, a carei sórte a leganatu-o în peptu până în momentul agonisării.

Veniti dar' cu totii se i damu onórea cea mai de pre urma, veniti se mai onoramú odata remasițiile, care au portatu în sine atata virtute, spiritú și geniú, pe cari viitorimea le va soi pretiú și mai multu de catu prezentulu! — Memoria eterna! Fiai tieren'a usióra! Moliter ossa cubant! Brasiovu în 12/24. Octomvru 1863.

Brasiovu 23. Oct. Tergulu de tótna dupa cumu veduramu și anume celu de vite mai vertosu cornute fú fôrte slabu, cu buna sêma, din cauza, ca în satele vecine a proruptu bóla viteloru cornute. Ergheții, stave de cai din Romani'a nu se vedura, cu tóte acestea comparatori de cai și din Romani'a fura mai multi decatú alta data; cai de lucsu mai pucini. Vitele cornute fura fora pretiú; boi de frunte 100 fl. m. a., vaci cu 16 până la 40 fl. pe alesu și nu se prea vendura pentruca nutretulu e camu pucinu. Tóta lumea se vaiera, ca s'au pre impucinatú banii în tiér'a nóstra, concentranduse toti în susu la Viena, parte chiar și prin qua contribuțiunea, ce se platesce pe manufacturile de Viena, care au devenitu acumu de moda a se trage de adreptulu, precandu pe sate și mai vertosu prin comitate au devenitu plugarii și în strimțórea de a întrebunțiá schimbulu celu primitivu, candu nu există înca banulu spre inlesnirea comerçului. O medicina pentru vindecarea reului acestuia se astêpta dela senatorii imperiali, cei ce știu și potú deschide mai multe fontani de castigu tieranului și industriei.

Ból'a de vite se ivi de nou și paici. Seceta proverbiala abia încețzá; mortalitatea începe și între ómeni, gut'a, cataroiulu secera multe fora alegere.

Tergulu de manufacte fú mai cautatu de catu or candu, acum de vreo 7—8 ani, totusi cu trebi prea mari din lips'a baniloru nu se prea lauda neci industriarii. Cerealele su eține 4 fl. 50 cr. graulu celu mai frumosu; porumbulu 64 cupe numai 2 fl. m. a.

Tóta lumea e încordata a esperia, ce inlesniri se voru midiuloci dela consiliulu imperialu în caus'a contribuțiunei, recrutării, drumului de feru și mai vertosu a școleuru.

Erd. Posta din Clusiu șentiesce, cumca consiliarii gub. ce se mai afla în Clusiu, ar' fi primitu avisare a se duce la Sibiu, fiindca pe viitoriu voru luá parte la șecularile șenatulu imperialu 8 consiliarii gubernialii.

Recrutarea è defipta pe an. viitoriu, dela 1 Martie până în 20. Aprile 1864 și înca din 5 clase, adeca cei nascuti în an. 1843, 1842, 1841, 1840, 1839. Acêsta întregire a armatei è poruncita pentru tóta monarçhiá cu rezoluțiune pré'nalta din 15. Sept. 1863. Verș'ta unu tata de 60 ani è de ajunsu la liberarea feciorulu celui mai mare, chiaru și atunci, candu frații loi cei mai mici n'aru fi ajunsu an alu 18.

Beseric'a nationala a Germaniloru.

Foculu și ap'a séu germanismulu și romanismulu au fostu decandu au êșitu pe teatrulu istoriei cimbrii și teotonii, decandu man'a cea tare a lui Marius i au facutu pe acestia se tremure de tari'a romaniloru, au infaciosiatu totu-déuna rivalismulu și pruritul de a se cuceri unulu pe altulu. Neci astadi cu tóta latirea doctrirei lui cristosú și între unii și între alții nu se prea afla alte urme, decatú tote numai de nedumeritul acestu rivalismu; de dovada la acêsta è încordarea cea continua a Germaniei, care dela faimosulu Ioru Blum încóce, ba și chiar' dela Luther, care înca, nu atatu din punctu religiosu, catu

din punctu nationalu s'a încordatu a rupe tóte legaturile Germaniei cu Roma, încordarea, care se arata și astadi în facendele atatu politice catu și religiöse ale Germaniei cu tóte ocasiunile de manifestari și demonstratiuni, se tacu de jurnalistic'a germana, de poetii germani și de alți scriitori respectivi a Ioru, cari nutrescu fora resuffetu și fora margini cáși lasa și la posteritate ur'a rivalismulu acesta asupra ginteii latine predicandú numai nationalismulu de bas'a fericirii și latirei Ioru.

Tocma scrie „N. N.“ din Francfurtu 8 Oct. cumca în 24. și 25. Oct. a. c. se va tiené în sal'a cea mare din Francfurtu adunare mare germana bisericeșca, unde voru fi reprezentate tóte comunele prin deputatii poporului, fiindu invitate și reuniunile progresistiloru și cea a asia numitiloru „Imperialisti“ programulu acestei adunari este; Combaterea împarecherei religiöse, combaterea urei ș. dusimaniei pentru erediti'a și latirea înfratirei totororú germaniloru desbinati prin religiune:

1. Statorindu în adunare latirea și propagarea principiiloru generali pentru de a'și crea o beserică libera nationala.
2. Prin ștergerea șilei la Celebatu pentru preotimea cath.
3. desfițiarea marturisirei.
4. Prin total'a taiare de catra Roma și isgonirea iesuitiloru.
5. Asternendu cale la constituțiune autonoma comunala și organizatiune interna adeca organizatiune sinodala.
6. Prin fundarea unei școlei poporale pentru predicatori teneri ai noiei reformatiuni.
7. În totu anulu se se faca sinode germane reprezentante din tóte besericele partitei progresive.
8. Despartirea școlei de beserică
9. Latirea reuniuniloru pentru religiunea reformata. — Eata de aci înca nu vedemu alt'a decatú renoirea ostilitatirii facia cu Roma și șcótórea ideei susu numitului Blum la o noua proba de a se face trupu. Portretulu lui Blum de și opritu se mai conservéza și latiesce cu urmatóriu moto alu lui:

„Wenn die deutschen Katholiken sich von Rom lossagen, versöhnen sie nicht allein ihren Glauben mit der Bildung der Zeit, sondern erweisen auch ihrem Vaterlande einen wesentlichen Dienst: sie entfernen einen äussern Feind, der mindestens so gefährlich ist, als es Russland oder Frankreich je sein kann, und entfremden der innern Rückschrittsparthei einen mächtigen Bundesgenossen.

Eata motto lui Robert Blum:

Déca catolicii germani se voru taia de catra Rom'a, nu numai, ca 'și voru împaca credinți'a sa cu cultur'a timpului, ci facu și patriei Ioru unu servitiu etentialu, ad. ei departéza unu dusimapu esternu, care e celu pucinu atatu de periculosu, pe catu póte fi canduva Rusi'a séu Franciá, și mai inștraineza unu aliatu potinte dela parti'a interna retrogada.

Ar fi timpul, cá se caute ómenii mai bine causele desbinariloru și dusimaniiloru religiöse între unulu și acelasu poporu și se nu confunde nationalitatea în intrigele celoru, ce su stéma religiösa tientéza a desnationalisa.

Germaniei i sau incureatu itiele si mai tare, decuma era. Scimu ca federatiunea germana a amenintatu mai deunadi pre regatolu Danimarcei cu esecutiune militara, deca nu va corespunde pretensiunilor federale, ad deca nu va da autonomia deplina ducatelor germane, Holstein Lauenburg.

Decretarea esecutiunii e din 1. Oct. si puterile, caroru a incredintatu federatiunea germ. esecutiunea, sunt, Austria, Prusia, Sacsonia si Hanovera, care si primira insarcinarea adunarii federative spre a incepe esecutiunea. Hanovera se si pune pe picioru de resbelu, si Austria 'si concentréza unu corpu de armata in Bohemia pentru casulu, candu Dani'a sár opune, la ceea ce ea e resoluta in aliantia cu Schwedia; si pe atunci póte ca va incepe a scuipa si Vesuvulu, si Rinulu cu Ebrulu inca va escunda. —

Germanii su gata se si verse sangele pentru fratii loru conationali din Dani'a spre ai scapa de su jugualu strainismului danezu; facu si altii, caroru le dau ei esemplu. —

Dela Besarabia se scrie, cumca Rusia ia toté mesurile spre a intari fortarétia Bender, pentru care sunt menite 200 mii ruble si 80 tunuri armstrongiane. Generalulu Todleben, cunoscutu din bataia dela Crimu, se si afla acolo si dupa planulu Gen. comandantu din Rusia noua Cotzebue se proiectésa fortificarea Prutului dealungulu liniei, la ceea ce Todleben nu se pré invoiesce. Besarabienii neci ca se mai indoiescu despre prorumperea unui resboiu, care si'ar luá inceputulu chiar' dela tier'a loru, de vreme ce prin Ucas própsetu se si puse la dispositiune o cantitate de 200,000 pudori de pismeti, care e impartita in 3 puncte ale Besarabiei. Imperatulu e se sosésca la Odesa, unde va fi cortenitu si de Osman Pasiá, tramisulu Turciei; éara Newikoff, agentulu Rusiei in Constantinople de alta parte amenintia portiei, ca recunóscearea poloniloru de potere purtatóre de resboiu, ar' aduce ruptura intre Rusia si Turcia. Rusia tocma cladesce si in Marea négra 12 tube cupusite de tunuri. Cérchasianii, spriginiti de turci si sutiniti de poloni amenintia unu focu infricosiatu Rusiei, cu tóte ca Schamil se afla internatu.

Polonii le castigara sume mari de armc.

PRINCIPATELE UNITE ROMANE.

Domineca in 6. Octombore c. v. dupa esecutarea evolutieloru strategice ale taberei dela Cotroceni, Maria S'a Domnitoriulu calare a felicitatu progesele si dovedile de bravura ale armatei romane, incheiandu salutarea armatei cu „se traiésca armata romana! la ceea ce armata respunse cu repetite: se traiésca Maria S'a.“

Ce diceti? care e fidelulu acelu Bucuresteanu, care scrie in „Köszvény Közlöny“ Nr. 124, cumca acolo se respandesce scirea, ca in 6. Oct. demanétia au impuscatu asupra Pr. Cuz'a si inca cu tunulu“? ! Adeca cumca s'a desiertatu unu tunu cu ghiulea tocm'a in peretele casei de nópte a Principei in resiedinti'a dela Cotroceni; dar', catezarea n'a succesu, si o comisiune militara continua investigatiunea. (? !)

Ore nu va fi corespondintele acest'a vreunulu din lagarulu celu mai constitutionalu, care misca ceriulu si pamentulu totu pentru constitutiune si inca oligarchica séu aristocratica, agonia careia ilu taia acumu preste buricu, candu vede poterea militara, candu vede ca nu voru mai poté calari pe totu ce nu e de plasa lui; ca nu le va succede a nebuni deajunsu pe toti cei, ce le stau in cale, cá se numai spereze latirea pona la marea négra; amici atatu de buni romaniloru, incatu le ar stange si sórele, cá se numai póta impune inca chiaru si cu manarea armelor. Vide cui fide; decatu unu strainu, mai bine unu tontu romanu! —

In 8 emise Dlu. unu ordinu de di la tóta armata, in care lauda ostirile si cu deosebire pe granitari de dunare si de munte, ca in 4 luni de tabera au dobanditu agerimea si decsteritatea, cá si celelalte corpuru ale armatei in resbelulu de proba de Joea trecuta si le promite, ca va dá satelorulu loru totu ce trebuie se asigure binele plugariului si alu familiei lui. Ear' catra artileria intre altele dice „nu numai neau datu ocaziune de multumire, dar' ne au aratatu totudeodata, ce are se fia in curundu manufactur'a nóstra de arme.“ In fine multiemindule recomenda supunere, si oficiriloru, cá se fia catra soldati cu solitudinea (ingrijirea) unui tata de familia, si tier'a va privi cu fala progresulu armatei romane.

Ne intristamu inse candu vedemu in jurnalulu conventiunea (!) Nr. 14 imitandu se dupa romanulu atacuri personale, ca-ci in istu modu tote capacitatile de dincolo perdu increderea publiculu si atunci in tulbure lesne potu vena strainii; ne 'ntristaramu adencu, candu cetiramn acolo despretiuirea meritelor barbatiloru de onóre si resemnatiune, cari au doveditu, ca traiescu numai pentru apararea natiunii si inaltierea ei la onórea ce i se cuvine; astfeliu de recunoscintia merita ei? Si natiunea, care nu 'si pretiuesce barbati cei meritati de sine si devotati binelui ei, mai póte spera vreunu viitoriu? Astfeliu de rea tractare vedioramu mai daunadi in Buciumu facia cu barbati literatori mersi de

pe aici, si acumu si unu Negri se fia despretiuitu in organele coalisticele Pentru ce? pentruca a fostu prea romanu? Asiá mergu lucrurile pela Dvóstra? —

Literariu. Din „Amiculu Familiei“ redigeatu de Domnisióre C onst. de Dunca ne veni la mana si Nr. 14 din 1. Octombore, care cuprinde materiile urmátóre:

Carierulu Jasiloru, de C. Dunca; Omulu negru, de C. Dunca; Filele poporului, de C. Dunca; Alesandru Puschin, de H. Grandea; Mozart si saleri (trad.), de H. Grandea; Cleantu, de H. Grandea; Elisa, de H. Grandea; Regele Carolu, de H. Grandea; Laura, de H. Grandea; La Nina, de H. Grandea; Diverse, de C. Dunca.

Avisamu pe DD. intrebatori, ca bucurosu voi servi cu abonarea la acesta Foia.

R,

Nr. 3807 1863 civ.

E d i c t u.

Provocarea lui Vasiele Scutariu din Bácsfalu.

Dela Magistratulu urbanu si districtualu, cá judecatoria cambiala se aduce la cunoscintia publica, precumu ca Dlu Albert Schmidt prin Dnulu Advocatulu seu Ioane Hintz a acusat pe absentulu Vasilie Scutariu, respective pe curatorulu seu ad actu, puncto restulu datorii cambiale de 53 fl. 50 cr. pe lenga comp. access. si in urma facutei cereré sau si concesu mandatiunea de platire.

Ne fiindu judecatoriei acestia domiciliulu lui Vasiele Scutariu cunoscutu, sau denumita pe spesele si pericolulu Dlui in privintia aceea dupa prescriptulu procesuréli Dulu Advocatu Franciscu Jaco, care are de a incheia procesulu.

Vasiele Scutariu se provoca prin acestea, ca se instruce pe denumitul Curatoru despre pertractarea cuviintiosa a prucesulu seu, séu se faca judecatoriei acestia unu altu plenipotentu cunoscutu, ca la din contra are siesi de a se mesura intardiarea.

Brasiovu, in 26. Septembore 1863.

Dela Magistratulu urbanu si districtualu, cá judecatoria cambiala.

3-3

INSCIINTIARE.

La Gras, Barth & Comp. in Breslau a e situ o brosiura, care cuprinde mai multe sute atestaturi despre

Sirupu de peptu,

care se apróba de mai multe fisicate, unu mediulocu pentru orice tuse vechia, pentru durere de peptu, ragusiala de ani, greutate in gatu, plimon'a balosa, care intr'u casuri fórté numerose, au liferatu celu mai multumitoriu resultatu.

Acestu Sirupu lucrédia indata dupa intrebuintiarea d'anteiu avantsiosu binefacatoriu, mai virtosu la tuse convulsiva si tuse magarésca, ajuta scóterea flegmei cei lipiceinecaciósa, alina iritamintul in gutlegiu si departedia in scurtu timpu ori care macaru catu de infocata chiaru si tuse, pe optica si scuipatur'a de sange.

Pentru BRASIOVU am datu D-lui **S. P. Mailatu** uniculu depositoryu.

Pretiuulu unei 1/4 butelia 1 fior. in sunatori.

„ „ 1/2 „ 2 „ „ „
G. A. W. Mayer in Breslau (Prusi'a)

Subscrisulu 'si ié onóre a face prin acésta onoratulni publicu cunoscutu, ca densulu s'a provediutu cu unu depositu de diferite instrumente musicale de lemnu si feru albu, p. c. flauta, violine etc. Pretiurile sunt fórté moderate dela calitatele celea mai fine pana diosu.

Localulu: In cas'a lui Wächter strat'a négra lenga Const. Juga. Conversarea e pana la 9 óre inainte de prandiu.

2-3 Franz Tampe,
instructorn musicalu.

Cursurile la bursa in 23. Octombore 1863 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 39 cr. v. a
Augsburg	—	—	112 „ 25 „
London	—	—	112 „ 50 „
Imprumutulu nationalu	—	—	81 „ 35 „
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	75 „ 45 „
Actiile bancului	—	—	788 „ — „
„ creditulu	—	—	185 „ 60 „

Obligatii desarcinarii pamentulu in 13. Octombore 1863:
Bani 74. — — Marfa 7·50